

JANNO PELDMĀ

IZGUDROTĀJU CIEMA ZIEMASSVĒTKI

Mākslinieks

HEIKI ERNITS

No igauņu valodas tulkojis

Guntars Godiņš

ZVAIGZNE ABC

821.511.113-93
Pe 245

Janno Põldma
LEIUTAJATEKÜLA JÓULUD

Text © Janno Põldma
Illustrations © Heiki Ernits
© Tammerraamat, 2022

Grāmata tulkota un izdota ar Igaunijas Kultūrkapitāla fonda programmas *Traducta* atbalstu.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs.
Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Tulkojums latviešu valodā, Guntars Godiņš, 2023
© Literārā apdare, izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-31-921-1

SATURA RĀDĪTĀJS

IZGUDROTĀJU CIEMS KAUT KAD SENĀK .	9
IZGUDROTĀJU CIEMS MŪSDIENĀS.	
AGRS RĪTS	17
VĒLĪNS RĪTS	29
DIENAS VIDUS	37
VĒLĪNA PĒCPUSDIENA	45
PIEVAKARE	48
MAZLIET VĒLĪNĀKA PIEVAKARE	59
VĒL VĒLĪNĀKA PIEVAKARE	65
ZIEMASSVĒTKU VAKARS	68
ZIEMASSVĒTKU VECĪTI GAIDOT	79
BIZBIZMĀRĪŠU ZIEMASSVĒTKU	
ĀZIESMA	82

IZGUDROTĀJU CIEMS KAUT KAD SENĀK

Reiz Izgudrotāju ciemā uznāca ārkārtīgi auksta ziema. Zobus šņirkstinādams, nikns un nejauks vējš brāzās pa ciema ielām, plucinādams kokus, krūmus un apgāzdams malkas grēdas. Visi ciema iedzīvotāji, kas stājās vējam pretī, tajā pašā dienā sāka klepot un šņaukāties.

Tomēr Izgudrotāju ciema iedzīvotāji negrasījās vējam padoties. Ja kādam bija divi džemperi, otru atdeva kaimiņam. Dažs labs nopirka un atdāvāja lieku zeķu pāri vai adītu cepuri, pretī saņemdam siltus cimdus. Cits citam dāvināja medus un upeņu ievārijuma burkas, kaltētas aveņu lapas un ingvera saknes. Tas tāpēc, lai būtu vieglāk pārļaut auksto laiku. No šādas gādāšanas bija savs labums – drīz vien ciemā no iesnām un klepus nebija ne miņas. Kad vējš samanīja, ka ciema ļaudis ne tikai pretojas, bet pat izrādās stiprāki, tas lielās dūsmās apgāza dažas malkas grēdas un kurnēdam aiztraucās projām.

Dāvanu došana un saņemšana ciema iedzīvotājiem iepatikās. Nākamajā vasarā mātes un vecāsmātes noadīja vairāk zeķu, šallu, džemperu un cimdu nekā parasti. Tiklīdz laiks kļuva vēsāks, Izgudrotāju ciemā sākās liela rosība. Iedzīvotāji steidzās pie kaimiņiem un draugiem dalīt dāvanas un arī paši nepalika bešā. Dažs pateicībā saņēma vilnas cepuri ar bumbuli, cits – adītas bikses, vēl kāds – biezu, siltu vesti.

No rokas rokā gāja arī ievārījuma burkas, medus, rieksti – viss, kas noderīgs veselībai un iepriecinājumam.

Apdāvināšanās turpinājās vairākas ziemas. Reiz pirms aukstuma iestāšanās kāda bezdelīga, kas bija nokavējusi Dienvidu lidmašīnu, ielaidās zirgkastaņā atpūtināt spārnus. Bezdelīgai šajā vietā bija daudz paziņu un pirms garā ceļa no visiem vajadzēja atvadīties. Tā sēdēja kokā un izbrīnīta vēroja, kā iedzīvotāji ar dāvanu pakām skraida apkārt pa ciemu.

“Vai tā ir kāda jauna un interesanta rotaļa?” bezdelīga pavaicāja. Kad ciema iedzīvotāji bija izstāstījuši savu stāstu, bezdelīga paziņoja, ka citur pasaulē dāvanas gādā Ziemassvētku vecītis. Viņš ierodas vakarā lielās ragavās, kuras velk ziemeļbrīdis. Vecītim ir gara, balta bārda, mugurā sarkans mētelis un galvā sarkana cepure. Dāvanas dabū tikai bērni, taču ne tāpat vien – viņiem kaut kas jānodzied, jānodejo vai jānoskaita dzejolis.

Ciema iedzīvotāji sapulcējās uz apspriedi. Tiešām – apdāvināšanu būtu daudz vienkāršāk un ērtāk veikt vienā dienā. Neviens nebija pret to, ka, saņemot dāvanu,

vajag dziedāt, dejoj vai skaitīt dzejoli. Taču nevienam nepatika, ka dāvanas saņems tikai bērni. Kādēļ uzskatīt, ka mātes, tēvi, vecāsmātes un vectēvi ir sliktāki par bērniem? Nē, dāvanas ir jāsaņem visiem – tāds bija ciema iedzīvotāju vienprātīgais lēmums.

Nākamo izskatīja Ziemassvētku vecīša jautājumu. Bezdelīga paziņoja, ka Ziemassvētku vecītis nāk no tālās Lapzemes un viņa palīgi ir rūķīši, kas agri no rīta staigā apkārt, ielūr pa logiem un savāc bērnu vēstules vecītim. Ciema iedzīvotāji dedzīgi spriedelēja, bet atšķirīgie uzskati un priekšlikumi veda no viena grāvja otrā. Tad piecēlās zaķis Prillups – zaķu portfeļa turētājs. Tas bija goda amats, un parasti tajā tika ievēlēts visgudrākais zaķis.

“Kāpēc mums vajag svešu Ziemassvētku vecīti?” Prillups vaicāja ciema iedzīvotājiem. “Vai tiešām mūsu vidū nav neviena, kurš tiktu galā ar Ziemassvētku vecīša amata pienākumiem? Citiem svarīgiem amatiem mēs taču esam atraduši cienīgus kandidātus. Es uzskatu, ka Ziemassvētku vecītim ir jābūt no mūsu ciema!”

“Pareizi!” ciema iedzīvotāji piekrita.

“Ja mums būs savs Ziemassvētku vecītis, kāpēc svešiem rūķīšiem jālūr logos?” Prillups turpināja. “Lai katrs sagatavo vienu dāvanu, tad to būs tieši tikpat daudz, cik ciemā ir iedzīvotāju. Dāvanas ieliksīm vienā kopīgā maisā, un turpmākais būs paša Ziemassvētku vecīša ziņā.”

“Atkal pareizi!” ciema iedzīvotāji aplaudēja.

Nu ciema ļaudis no sava vidus sāka meklēt piemērotu Ziemassvētku vecīti. Vispirms tika nolemts, ka Ziemassvētku vecīša amatam ir jāpaliek uz mūžiem vienas ģimenes arodam, kā Izgudrotāju ciemā ir ar skursteņslauķa, skolotāja un ārsta amatu.

Balsošana notika pēc senas tradīcijas, gluži tāpat rīkojās ar citiem dzimtām piešķiramiem amatiem. Uz galda nolika cepuri, pilnu ar baltiem, izkaltētiem zirņiem, starp baltajiem zirņiem bija ierušināts mazs, melns zirnītis. Tie, kas vēlējās kļūt par Ziemassvētku vecīti, aizvēra acis, cits pēc cita pienāca pie galda, iebāza ķepu cepurē un no tās izvilka vienu zirni. Kurš dabūs melno, tam jākļūst par Ziemassvētku vecīti.

Jaunā amata tīkotāju bija daudz. Kad desmitiem ciema iedzīvotāju no cepures bija izmakšķerējuši savu zirni, pie galda pienāca zaķis Jonass. Viņš bija kluss un pieticīgs, nemaz nebija domājis izmēģināt laimi un ieradās, tikai lai paskatītos, kas tur notiek. Pēkšņi zaķim acī ieskrēja niecīgs gruzītis, kas sāka graužt. Vienu ķepu Jonass pielika pie sūrstošās acs, paspēra soli uz priekšu, paklupa un zaudēja līdzsvaru. Lai nenokristu garšļaukus, otra ķepa taustījās pēc atbalsta.